

På sporet af entreprenørskab i uddannelserne på RUC

Monika Fæster & Christine Revsbech

Denne artikel tager sit udgangspunkt i interne kurser for undervisere på RUC med temaet entreprenørskab og uddannelse. Kurserne er tilrettelagt med henblik på at involvere undervisere i udviklingen af universitetets entreprenørskabsprofil og selvforståelse i et samarbejde mellem RUC Innovation og Center for Socialt Entrepreneørskab. Artiklen gør status over hvordan disse aktiviteter udvikler sig og redegør for, hvordan entreprenørskab aktuelt diskuteres på RUC blandt undervisere. I debatten på RUC og i forhold til RUC's uddannelser tegner sig to måder at tale om entreprenørskab på: på den ene side som uddannelse til social entreprenør gennem Master i Socialt Entrepreneørskab samt den internationale kandidatuddannelse Social Entrepreneurship and Management; og på den anden som del af de pædagogiske og didaktiske overvejelser i universitetsundervisningen. Primært ses kurserne at danne rammerne for undervisere diskuterer sidstnævnte måde at tale om entreprenørskab på RUC på – den pædagogisk-didaktiske diskussion, og i denne forbindelse også i forhold til de kompetencer som projektarbejdet fremmer blandt RUC's studerende. Når dette diskuteres vendes spørgsmål som: hvad er entreprenørielle kompetencer og hvordan fremmer vi som undervisere disse blandt RUC's studerende? Hvordan kommer entreprenørielle kompetencer forskelligt til udtryk afhængigt af institutternes faglighed? Men også faglige begrebsafklarende diskussioner som spørgsmålet om, hvad er "socialt entreprenørskab" overfor "entreprenørskab"? Særligt som en del af den pædagogisk-didaktiske diskussion er fremkommet kritikker af at forskere, som også er undervisere, belønnes og styrkes i deres forskerkarriere gennem publicering og ikke officielt gennem kvalificeret og relevant didaktik. Ydermere hvordan den traditionelle universitetsundervisning til tider ses som kedelig, i forhold til entreprenøriel undervisning, og til tider som nødvendig.

I foråret 2013 afholdt UniPæd i samarbejde med RUC Innovation og Center for Socialt Entreprenørskab på Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning et kursus for undervisere med overskriften: ”Intraprenørskab og kreativitet på RUC”. Formålet var:

”Med baggrund i praksis- og problemorientering er dette et kursus der både kontekstualiserer RUC som aktiv innovatør i forskellige lokalsamfund, RUC som videnskabsnærende inden for socialt entreprenørskab samt relevans i forhold til intern undervisningspraksis, inklusiv hvad vi ønsker det i sidste ende skal bibringe de studerende. Deltagerne får bred introduktion til socialt entreprenørskab, RUC som social innovatør, samt indkredser, diskuterer og afprøver gennem dialog nogle undervisningsværktøjer, der også kan understøtte RUC-studerendes entreprenørielle aktiviteter.”

Kurset var et udviklingstiltag i forbindelse med udvikling af entreprenørskab i undervisningen på RUC – en del af RUC’s universitetspædagogiske profil. På kurset afholdt Rektor Hanne Leth Andersen et oplæg der kontekstualiserede entreprenørskab som en del af uddannelserne både lovmæssigt og samfundsmæssigt. Her påpegede hun at kravene om at styrke innovations- og erhvervsrettede kompetencer blandt studerende går hånd i hånd med at styrke innovation og entreprenørskab i uddannelserne på RUC. Entreprenørskabsundervisning på RUC er en praksisorienteret tilgang der inddrager omverdenen og tilskynder foretagsomhed, initiativ og handlekraft for at styrke de studerende i at blive i stand til at håndtere usikkerhed, omskiftelighed og risici i det ventende arbejdsliv. Selv at medskabe sin fremtid bliver et redskab og et valg der kompenserer for det at det bliver sværere og sværere at forudsige fremtiden. RUCs rolle er også at uddanne til disse vilkår i sine uddannelser. Derfor bliver spørgsmålet hvordan dette håndteres pædagogisk.

En entreprenøriell tilgang til uddannelse betyder i højere og højere grad samarbejde med omverdenen; og fokus på ikke-kognitive færdigheder, såsom at turde at sætte høje mål og udtrykke sig kreativt, spiller en rolle i forhold til succes i erhvervslivet. I denne forbindelse bliver spørgsmålet om motivation interessant, et begreb der spiller sammen med de studerendes selvværd, udholdenhed og evne til at håndtere nederlag som en kontrastering til kravet om risikovillighed. De kompetencer der som følge af fokus på entreprenørskab i uddannelserne lægges større og større vægt på er:

- At kunne håndtere usikkerhed kulturelt og personligt.
- At kunne organisere med henblik på at skabe muligheder.
- Kreativitet, fordi det skaber og udtrykker intentioner.
- Kombineret med økonomisk viden og planlægning med fokus på i denne proces at opdage muligheder for virke.

Set i lyset af RUCs tradition for det problembaserede og gruppebaserede projektarbejde, kan det siges, at de ”entreprenørielle kompetencer” allerede potentielt ses udviklet i denne undervisnings- og studieform. Det problemorienterede projektarbejde sætter fokus på undren og lokalisering af et praksisbaseret ”problem”. Sat overfor tre faser i iværksætteraktivitet: at se en idé og følge den til dørs, at evaluere på udfaldet af analysen, samt at udnytte den viden det har genereret, findes projektarbejdet udmærket til at imødekomme hensigten med at indtænke entreprenørskab i uddannelserne på RUC generelt. Ikke desto mindre kan og bør denne forståelse diskuteres og sættes i et bredere lys, fordi entreprenørskab i uddannelserne eller entreprenørskabsuddannelse selvsagt ikke er gjort med det problemorienterede projektarbejde.

To tilgange til entreprenørskab i uddannelse

Der er grundlæggende to tilgange til at forstå ”entreprenørskab i uddannelse”. For det første kan det forstås som en særlig pædagogik der indtænker at fremme entreprenørielle kompetencer i forskellige fagområder, som førnævnt. Dette ligger i tråd med den universitetspædagogiske diskussion, som Hanne Leth Andersen repræsenterer. Denne forståelse handler om didaktiske overvejelser i tilrettelæggelsen af undervisningen. Her er opgaven for undervisere at overveje og udvikle undervisningsformer der fremmer entreprenørielle kompetencer og som en del af denne proces også overveje hvordan faget kan rumme undervisningsmetoder der fremmer entreprenørskab blandt de studerende og udfaldet af denne forståelse vil derfor variere afhængigt af fagområde. For det andet kan og bliver det forstået som en konkret uddannelse i entreprenørskab, hvori entreprenøriel pædagogik enten bliver eller ikke bliver indtænkt i undervisningsformen. Uddannelse af entreprenører er ikke altid ensbetydende med entreprenørielle undervisningsmetoder selvom det ville give god mening at ”walk the talk”, ligesom det for eksempel er tilfældet med undervisningen i pædagogik. Uddannelse i entreprenørskab betyder indholdsmæssig og videnskabelig gennemgang af forståelser af begreber indenfor entreprenørskab: ’entreprenørskab’, ’innovation’, ’co-production’, ’iværksætteri’, samt for eksempel forskellige

forretningsmodeller. Uddannelse til ”entreprenør” kan derfor sagtens indeholde klassisk bagdel-til-sæde-undervisning, særligt i universitetssammenhænge. Dog er det vigtigt at tydeliggøre at entreprenørskabspædagogik, eller -didaktik, ikke er det samme som entreprenørskabsuddannelse og at skelne imellem hvornår vi taler om hvad.

RUC og socialt entreprenørskab

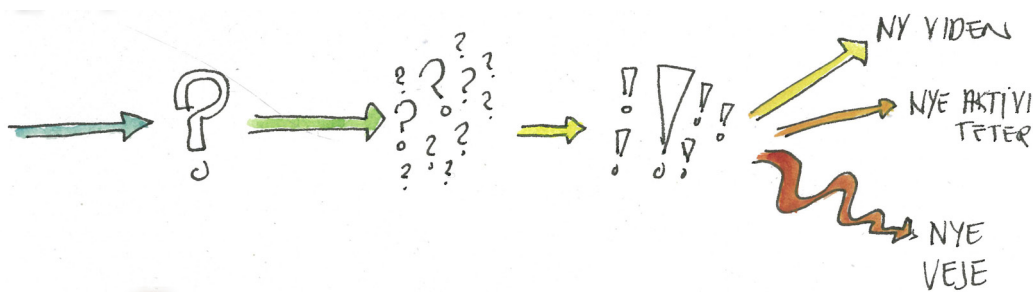
RUC udbyder uddannelse i entreprenørskab i form af ”socialt entreprenørskab”. Dette foregår på Master i Socialt Entreprenørskab (MSE) samt en ny-akkrediteret (2012) international kandidatuddannelse i ”Master of Social Entrepreneurship and Management” (SEM) – begge udbydes fra Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning. Professor Lars Hulgård fra Center for Socialt Entreprenørskab præsenterede forståelserne bag socialt entreprenørskab på RUC, som den præsenteres for de studerende, hvor fokus er på at social bæredygtighed og innovation betragtes som lige så nødvendigt som teknologisk bæredygtighed og innovation i de udfordringer vi står overfor som globalt som lokalt. Uddannelsen i socialt entreprenørskab tager sit samfundsmæssige udgangspunkt i at vi er konfronteret med en langvarig økonomisk krise, aldrig som et globalt fænomen også hvad angår idéer og sociale strukturer, øgede forventninger til bedre service, øgede kulturelle forskelle også som følge af et stigende fokus på individuelle præferencer og meninger om ”det gode liv”. Dette leder blandt andet til et behov for nye kompetencer og særligt evnen til at manøvrere i økonomi og socialitet som to sider af samme mønt. Dette underbygger det didaktiske argument om demokrati og medinddragelse i universitetsuddannelserne og samtidig til en indholdsmæssig curriculativ fusion af økonomisk og social videnskab og vidensudvikling.

Bevægelsen på kurset for RUCs undervisere i 2013 videre ud af sporet mod at afsøge entreprenørskab i uddannelserne på RUC, altså didaktiske overvejelser om at fremme entreprenørielle kompetencer inden for forskellige fagområder, fremskabte så småt billedet af hvordan underviserne var konfronteret med dette krav, denne udfordring, og denne mulighed i deres undervisning. Med deltagelse af undervisere fra forskellige institutter fremkom en debat hvor RUC-undervisernes konfrontation med ”at fremme entreprenørielle kompetencer” så småt begyndte at tegne sig. Hanne Leth Andersen understregede at selvom det er oplagt, i forbindelse med formålet at fremme entreprenørielle kompetencer, at studerendes, og dermed RUCs, relationer til det omgivne erhvervsliv og lokalsamfund styrkes, er det vigtigt at universitetet forbliver et læringsrum og en træningsarena, på den måde at der skal være plads til at fejle og lære af sine fejl. Der

kan være en tendens til at virksomheder og organisationer der tager studerende og deres innovative tiltag ind også drager disse til ansvar såfremt dette bliver omkostningsfuldt. Virksomhedskonkaktan i læreprocesser med henblik på entreprenørielle kompetencer er væsentlig, på grund af praksiserfaringen og det, for de studerende, at få muligheden for at eksperimentere med at skabe reelle løsninger og innovative tiltag fremfor blot at lege med tankerne. Dog bør erhvervs- såvel som foreningslivet være indstillet på at de studerende ikke kan drages til ansvar på samme vis som lønnede medarbejdere. Et andet dilemma i forhold til entreprenørielle kompetencer er dét, at bliver undervisningen for færdighedsorienteret i retningen af netop disse kompetencer, kan det være begrænsende for lige disse. Der ses et paradoks i, at man skal være færdighedsorienteret hen imod at sætte sig ud over hvad man tror man kan for at blive i stand til at virke innovativt og kreativt. Entreprenørskab i undervisningen kræver en skærpelse af forståelse for dette, samt blik for samme i konkrete undervisningssituationer.

Balancen mellem at danne til entreprenørielle kompetencer og samtidig uddanne kvalificeret indenfor en særlig faglighed og her var undervisere i entreprenørskab og undervisere med entreprenørskab for øje enige om, at det er væsentligt for universitetsundervisningen også indimellem at blive flyttet ud af de universitære rammer og skabe mulighederne for at de studerende kan være mere praksisorienterede. Ikke desto mindre er der stadig et pensum og specifikke krav om faglighed som er gældende for de forskellige uddannelser. For at imødekomme dette er det ikke kun undervisningen der fra tid til anden bør flyttes ud i praksis, praksis bør også i højere grad inddrages i undervisningen. Afhængigt af faglighed kan det variere hvad mulighederne er for det ene eller det andet; og foruden overvejelser vedrørende praksisnærhed er næste, eller første, skridt overvejelser omkring hvordan praksiserfaringer kan danne udgangspunkt for kobling til videnskabelige diskussioner og teori. I diskussionen om ”sag eller fag” helt overordnet var undervisernes konklusion og ønske at fastholde den faglige grundtone og påtage sig ansvaret for indimellem også at være ”kedelige” set i forhold til undervisning med udgangspunkt i diverse innovationsprojekter og studerendes ideudviklinger. Indblik i tør viden, faglig fordybelse og vedholdenhed på det faglige område er endnu ikke en overflødig egenskab, heller ikke når man skal tænke innovativt. Der kan dog være dilemmaer i forhold til rammebetingelser såsom ECTS-systemet, tid til at udvikle, og generelt manglende fleksibilitet i studieordningerne, der besværliggør en entreprenøriel universitetspædagogik. Desuden er kulturen i forhold til den faglige status på universitetet blandt universitetsundervisere ikke funderet i at udvikle universitetspædagogik, men ligger fortsat på forskningsdimensionen. Undervisere kan derfor risikere at havne i et krydspres der udgøres af på den ene side deres tid, og på den anden deres status

og karrieremæssige ambitioner. Denne pointe lander i diskussionen om vægtningen af forskernes forskning overfor forskernes undervisning og at det er relevant at diskutere hvordan forskerens engagement i universitetspædagogikken krediteres.

Potentialer i undervisningsmiljøet

Igen i år afholdes et kursus af UniPæd for undervisere med dette tema, tilrettelagt i et samarbejde mellem RUC Innovation og Center for Socialt Entreprenørskab. Kurset har fået arbejdstitlen ”På Sporet af Entreprenørskab på RUC”. Hensigten med kurset er at følge op på såvel som at udvikle videre på hvordan entreprenørskab i undervisningen og entreprenørskabsundervisning udspiller sig. Kurset skal udgøre et udviklingsrum for undervisere og balancere teoretisk input og deltagernes aktiviteter. Med deltagere fra forskellige institutter på RUC vil det blive interessant at inddrage synergien i at diskutere hvordan forskellige fagligheder finder entreprenørskab i undervisningen mulig og dermed opnå indsigt i hvordan RUCs fagligheder vil kunne supplere hinanden på tværs af institutterne. Når en studerende på PAES vil skrive en afhandling om læring i forbindelse med innovative processer i for eksempel et naturvidenskabeligt arbejdsmiljø, hvad vil det så give at PAES-underviseren kan opfordre til en givende samtale med undervisere på NSM? Set fra denne vinkel vil diskussionen om entreprenørskab i undervisningen kunne bidrage til at undervisere kan mødes på fælles grund og være givende medskabere af RUCs overordnede uddannelsesmiljø *i kraft af* den faglige diversitet.

Summary

This article is based on internal training courses for teachers at RUC with the theme of entrepreneurship and education. The courses are designed to involve teachers in the

development of a university entrepreneurship profile and self-understanding, and are organized in collaboration between RUCInnovation and Centre for Social Entrepreneurship at PAES. The article takes stock of how these activities are developing and explains how entrepreneurship is currently discussed at RUC among the university's teachers. In the debate at RUC, and in relation to RUC's educations, two ways to talk about entrepreneurship emerge: on the one hand as training for "social entrepreneur" through the Open Master in Social Entrepreneurship (MSE) and the international master's program Social Entrepreneurship and Management (SEM); and on the other hand, as part of the pedagogical and didactic considerations in university teaching. The courses are primarily seen to provide a framework for the university's teachers to discuss the latter way of talking about entrepreneurship at RUC – the pedagogical-didactic discussion – and in this context also in relation to the skills which project work promotes among RUC students. In this process, questions are discussed such as: what are entrepreneurial skills and how do we, as teachers, promote those among RUC students? How are entrepreneurial skills expressed differently, depending on the various departments' professional area and scientific tradition at RUC? But also clarifying concepts discussions, e.g. the question of what is "social entrepreneurship" compared to "entrepreneurship"? Especially as part concerning the pedagogical and didactic discussion generated critiques regarding how researchers, who are also teachers, are accredited and reinforced in their careers through publishing and not officially through qualified and relevant pedagogical practice. Furthermore, how traditional university teaching is sometimes seen as dull, compared to "entrepreneurial education", and at other times as necessary and qualifying.

Monika Fæster er postdoc ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet

Christine Revsbech er videnskabelig assistent ved Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning, Roskilde Universitet